

pre-romans distints, el nom de la mare MUT-URR-A i el de la filla MUT-IA. Altrement no és un nom isolat: en Holder veiem així mateix un *Mutsa* NP f. en una inscripció renana, i d'ençà del llibre de Weisgerber sabem les coincidències entre el substrat renà i l'hispanic; hi ha un *Mutronius* en una inscripció de Roma, i el nom d'una tribu *Mutudurei* en un fragment de SaHusti, tribu que (segons Holder II, 715, s. v. *Neores*) era veïna dels *Vascones*.⁶

Resta el problema dels mots del tipus *amurr-*, en particular el basc *amurru* 'ràbia, indisposició' i gascó *amourr* 'animal modorro' (Cor., *Voc. Ar.*, 4-5). També hi ha alt-arag. *amorra* 'ovella modorra', a l'Alta Vall de l'Ara (Fiscal, Torla, Kuhn, *ZRPb.* LV, 623), i *amorro*, -rra a l'Alta Ribagorça i Flamicell; i potser no manca d'importància aquí un *borro* de Fraga 'cap de bestiar que pateix de modorra', tenint en compte l'alternança *b/m* tan estesa en basc.⁷

D'aquest altre grup de mots sembla que ja es vagi trobar la clau en l'article CAMORRA del DCEC/DECH, del qual convé almenys extreure un paràgraf: «ribag. *camorro* 'res que pateix de la modorra' (Tamarit, Roda: BDC XIX, 108; *AlcM*); lgd. pirenaico *kamòrri*, *camòrrie* id. (Ariège: Rohlf's, *ZRPb.* XLVII, 396; *RLiR* VII, 158; *Le Gc.*, 39). Esta palabra es evidentemente la misma que el pall. *amorro* (Sarrocà de Bellera), id., gc. *amourr*, *amourrou* id., 'necio', 'aturdido', a-arag. or. *amorro* 'res que pateix de modorra' (Rohlf's, *l. c.*), cuyo parentesco con el vco. roncalés *amurri* 'modorra del ganado lanar', vasco *amurru* 'ràbia del perro' (guip. vizc.), 'indisposició' (sul.), *amurratu* 'rabiarse' (guip., vizc.) 'embrollar, enredar (un asunto)', 'desordenar, molestar' (Sule), *amorratu* 'rabiarse' (a. nav., guip.), *amorratua* 'rabioso, encarnizado' (b. nav., vizc.), *amorratio* 'ràbia' (vizc., guip.) ya fue indicado por Rohlf's y antes por Urtel (*Zum Iber. in Südfrankr.*). Tan assimilat està això en basc que a Lekeitio *amurratu* ha arribat a significar «muy aficionado» (Supl. a Azkue).⁸

En aquesta variant de la denominació estudiada, tan divergent, hi ha més raons que en l'altra per sospitar que, si bé el mot va ser difós pels pastors bascos, o pels antics aragonesos de llengua basca i llurs germans bascofons del Pallars i Vall d'Aran, l'origen últim seria romànic, com ja ho suggereix el sufix d'*amorratio*, ben subratllat com a al·logon per Azkue i Mitxelena.

Hi ha, en efecte, altres accs. que podrien ser més originàries. Somontano *amorra* «res que pateix de la moquillo, enfermedad catarral» (V. Tobeña, en *El Ebro, revista aragonesa*, n.º 110, p. 2), gc. *amoùr*, -rrou, -rre, «engourdi per le froid» (Lespy; Palay, s. v. i II, 645), i es diu també de les persones (Urtel); sic. i calabr. *camurria* 'blennorràgia' (certament no prové de *gonorrea*, com imagina Gregorio, *St. Gl. It.* VII, 163); maestr. *acomorriat* o *acamoriat* «trist, preocupat», «aburrit» (GaGirona), trasm. *catamurra* 'encostipat, refredat' (*RLus.* v, vocab. de Mogadouro: amb *-iamanllavat* a *catarro*).

Tot això recorda massa la família del pic. ant. *camore*, *chamorge*, *camorgne* 'encostipat, encadarnat (ho-

me o cavall)' [c. 1220], fr. ant. *chamoire* 'malaltia del cavall', fr. dial. *camoudje*, *chaimouge* etc. «rhumme de cerveau» (*FEW* II, 148),⁹ cast. *cimorra* «catarro nasal de las caballerías» [1611], cat. *cimorra* id. [fi S. xv], it. *cimurro* «infreddatura (specie dei cavalli e dei cani)», sic. ant. *chimora* [= *çimòra*] 'malaltia del cavall causada per un refredament del cap' (en un ms. de 1368: *ZRPb.* xxix, 586) — i altres formes aplegades en el *FEW* — perquè aquesta semblança pugui ser una mera coincidència. És evident que hem d'aplegar-los amb el port. ant. *chimorra*, que designava un encadarnament del cap del cavall (a. 1318). Com va explicar C. Michaëlis (*RLus.* XII, 327-8) es tracta d'un terme heretat del baix llatí de l'Escola Veterinària de Salern, i provinent del gr. *χειμώρροτα*, compost de *ῥέω* 'jo rajo, flueixo' i *χειμα* 'fred, hivern'. Latinitzat en **chimorria*, aquest mot va donar, per una banda, *cimorra*, *cimurro*, i per l'altra, pronunciat amb *k-* i sofrint la influència de *CAPUT*, es va convertir en el francès *camore*, *chamorge* etc., en el ribagorçà *camorro*, cast. *camorra*, basc *amurri* etc.

Són tants els casos de mots bascos que han perdut una *k-* inicial, pel conegut procés fonètic basc *k->h->zero* (*kau* > lab. *hau* > guip. *au* 'aquest'; *karri* > *harri*, *arri* 'pedra'), que és lògic admetre que *amorro* en sigui un, i que *camorro* constitueixi aquí la forma originària: com sigui que el fenomen es produeix també en mots bascos d'origen romànic (veg. *CARTRE*, bc. *artolak/kartolak* i bastants més); veg. Mitxelena, *Fon. Hi. Vca.*, 251, § 3.10 Vaig tractar extensament de tot aquest grup de mots i dels seus problemes, en demostrar-ne l'etimologia greco-latina, en l'article CAMORRA del DCEC/DECH, al qual remeto per a detalls i bibliografia. Acabava allí amb la conclusió que el terme, més o menys argòtic, del castellà (> italià) *camorra* 'baralla, batussa, gresca' (i després 'joc, tafureria') és una última degeneració moderna d'aquest terme pejoratiu del llenguatge dels pastors.

Indubtablement, amb el corollari que els dos termes, síndonims i parònims, *modorro* i *amorro* s'havien influït, i fins entreteixit l'un amb l'altre, no sense recíproques pertorbacions de forma i de significat. I deixant oberta la probabilitat que l'aranès i gascó *arroum*, variant d'*amourr*, resulti d'aquest per metàtesi.¹¹

¿Hi hauria alguna altra solució, per la qual *amorro* pogués ser una variant purament indígena, purament substràtica, de *modorro*? Ens hem de guardar de descartar-ho. I més, tenint en compte que hi ha formes basques amb *-d-* intervocàlica en lloc de la *-t-* de *mutur*: ja hem vist basc *modorro* 'bèstia motxa' (bisc.), 'malaltia dels naps' (lab.), i ens ha sobtat que el bc.-fr. *modorro* «rustre, grossier» i «niais, stupidex» ja figurin en el puríssim Oihenart (S. XVII), i en Detxepare (segle XVI), el més antic de tots els escriptors en llengua basca; afegim-hi que, segons Schuchardt, basc *modortu* 'esmotxar, podar arbres', i *modortia*, -*ordia*, «arboleda de trasmochos», són autèntics (encara que Azkue n'ha gi fet rosegons); afegim-hi que *modor(r)* és «árbol trunco» segons el labortà Hiribarren, que hi ha *modortu* 'mutilar un arbre' a Benaparra, i l'adjectiu *mo-*